

Co-funded by
the European Union

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Pakkotyö

Juha-Pekka Mäki-Tikkala

Sosionomi, YAMK

2024

Laurea

Sisällys

Johdanto.....	3
Nykyajan pakkotyö.....	3
Keinoja pysäyttämään pakkotyö	4
Pohdinta.....	5
Lähteet:	6

Johdanto

Yksi ihmisoikeusrikkomuksista on pakko- tai pakollinen työ, ja sen vaikutukset yksilöiden ja yhteisöjen elämään ovat syviä; näin ollen sen vaikutus on merkittävä. Kansainvälinen työjärjestö (ILO) tunnustaa yleisesti pakkotyön, ja sen poistamiseksi on olemassa selkeät määritelmät ja ohjeet. Tämä artikkeli käsittelee, mitä pakkotyö on ja miten ILO on sen määritellyt. Pakkotyö määritellään toiminnaksi, jossa yksilöitä pakotetaan työskentelemään vastoin tahtoaan tai rangaistuksen uhalla. ILO:n pakkotyötä koskevan yleissopimuksen vuodelta 1930 (sopimus nro 29) mukaan pakkotyö tarkoittaa: "kaikkea työtä tai palvelusta, jota henkilö vaaditaan suorittamaan uhkaamalla rangaistuksella eikä henkilö ole tarjoutunut siihen vapaaehtoisesti." Tämä määritelmä kattaa monia tapoja, joilla tämä pakkotyön käytäntö ilmenee: velkaorjuus, ihmiskauppa ja lapsityövoiman hyväksikäyttö. (ILO Co29 pakkotyösopimus 1930).

On siis tärkeää määritellä, mitä pakkotyö on, jotta väärinkäytökset tunnistetaan ja niihin puututaan tehokkaasti. Määritelmän ja asetettujen standardien avulla ILO auttaa kansainvälistä yhteisöä muokkaamaan jäsenmaiden lakeja ja käytäntöjä työntekijöiden suojelemiseksi ja oikeudenmukaisen työelämän varmistamiseksi International labour organisation (2024). Tässä artikkelissa käsitellään pakkotyön eri muotoja, niiden seurauksia sekä kansainvälisiä ja kansallisia toimenpiteitä tämän epäoikeudenmukaisuuden poistamiseksi.

Nykyajan pakkotyö

Nykyajan pakkotyö eli nykyajan orjuus on yksi maailmanlaajuisesti monimutkaisimmista ja laajimmin levinneistä ongelmista, joka koskee miljoonia siviiliväestöä ympäri maailmaa. YK:n ja muiden kansainvälisten järjestöjen mukaan nykyajan orjuus käsittää pakkotyön, velkaorjuuden, ihmiskaupan ja pakkonaittamisen. Tämän käsitteen pohjalta seuraava essee tarkastelee pakkotyön muotoja, syitä ja vaikutuksia yhteiskuntaan sekä kehittää toimenpiteitä ilmiön poistamiseksi. Pakkotyö voidaan jakaa eri muotoihin, kuten yksityisen liiketoiminnan harjoittamaan pakkotyöhön, kaupalliseen seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja valtion määräämään pakkotyöhön. Vuonna 2021 ILO arvioi, että noin 27,6 miljoonaa ihmistä oli pakkotyössä, joista 86 % työskenteli yksityisen liiketoiminnan pakottamana. Pakkotyön uhreja löytyy kaikilta talouden sektoreilta, mukaan lukien palvelut, maatalous, rakentaminen ja teollisuus. Erityisen haavoittuvia ovat siirtotyöläiset ja lapset, jotka muodostavat merkittävän osan pakkotyövoimasta. (International labour organisation 2024.)

Kaupallinen seksuaalinen hyväksikäyttö on yksi pakkotyön muoto, jossa uhrin pakotetaan prostituutioon tai muuhun seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Vuonna 2021 arvioitiin, että 6,3 miljoonaa ihmistä koki tämän pakkotyön muodon, ja uhrin olivat pääasiassa naisia. Tämä

pakkotyön muoto on erityisen raaka ja jättää uhreihin fyysisiä ja psyykkisiä vammoja. Toinen pakkotyön muoto on valtion määräämä pakkotyö, jossa valtio käyttää tällaisia keinoja joko poliittisina aseina tai muunlaisina rangaistuksina. Tämä voi tapahtua esimerkiksi vankityönä, pakollisena värväyksenä tai muunlaisena valtion kontrolloimana työnä. Vuonna 2021 arvioitiin olevan 3,9 miljoonaa tapausta valtion määräämästä pakkotyöstä. (Forced labour and forced marriage, 2022, 9–22.)

Vaikka pakkotyön juurisyöt voivat vaihdella, pakkotyö on yleensä vahvasti sidoksissa taloudellisiin, sosiaalisiin ja poliittisiin syihin. Köyhyys, työttömyys ja koulutuksen puute ovat merkittäviä tekijöitä, jotka ajavat ihmisiä haavoittuvaan asemaan. Taloudellinen epävarmuus ja velkaantuminen voivat pakottaa ihmisiä ottamaan vastaan vaarallisia ja hyväksikäytettäviä työpaikkoja. Merkittäviä tekijöitä, jotka tekevät ihmisistä alttiimpia siirtolaisuuteen ja ihmiskauppaan, ovat vähäiset, ja pakkotyö on todennäköistä tapahtua. Ihmiskauppiat hyödyntävät siirtolaisten haavoittuvuutta ja epätoivoa pakottaakseen heidät orjatyöhön joko matkalla tai määränpäässä. Modernin pakkotyön vaikutukset yksilöihin ja yhteiskuntaan ovat moninaisia; uhrien kärsimykset eivät johdu pelkästään pakkotyöstä, joka aiheuttaa ruumiillista, mutta myös psykologista kärsimystä, oikeuksien riistämistä ja monissa tapauksissa perheestä ja yhteisöstä eristämistä. Pakkotyö johtaa vakaviin terveysongelmiin, kuten fyysisiin vammoihin, henkiseen uupumukseen ja sairauksiin, jotka johtuvat puhtaasti seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Sosiaalisesti pakkotyö estää taloudellista kehitystä ja pitää harjoittajat epätasa-arvon tilassa. Se vääristää työmarkkinoita ja luo epäreiluja kilpailuetuja niille, jotka hyödyntävät pakkotyövoimaa, heikentäen rehellisten yritysten menestymismahdollisuuksia. Toisaalta pakkotyö liittyy ihmiskauppaan, järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja korruptioon, luoden tilanteen, jossa se systemaattisesti syventää yhteiskunnallisia ongelmia ja heikentää oikeusvaltioperiaatetta. (Forced labour and forced marriage 2022, 28–30.)

Toinen laittoman pakkotyön lähde on merkittävät voitot, jotka syntyvät työntekijöiden alipalkkauksesta ja hyväksikäytöstä, säästään työnantajille työvoimakustannuksissa ja siten lisäämällä voittoja. Rahaa laittomasta pakkotyöstä kertyy, koska useimmat työntekijät saavat paljon vähemmän kuin heille oikeutetusti kuuluisi tai jopa jäävät laillisesti asetetun minimipalkan alapuolelle. Näin ollen suurin osa työntekijöiden tuottamasta arvosta jää työnantajalle. Esimerkiksi maataloudessa, teollisuudessa, palveluissa ja kotitaloustyössä alipalkkaus on yleistä. Joissakin tapauksissa työntekijöille ei makseta lainkaan, tai heidän täytyy maksaa majoituksesta tai työkaluista, jotka eivät olleet budjetoituja. Tämä lisää työnantajien voittoja, koska työntekijöitä ei palkita heidän työstään. Rahoituksellisesti arvokasta on se, että pakkotyön muodoista seksuaalinen hyväksikäyttö tuo tekijöilleen suurimmat voitot.

Tässäkin tapauksessa suurin osa tuloista, joita tekijät saavat ihmiskauppiailta, jää työnantajille, ja uhrit saavat joko hyvin vähän tai ei lainkaan palkkaa. Voitot tällä alalla ovat paljon suuremmat uhria kohden kuin muilla sektoreilla. Kansainvälisen muuttoliikkeen aikana tapahtuvassa pakkotyössä saadaan myös voittoja rekrytointikulujen ja -maksujen laittomuudesta. Nämä maksut perii työnantaja, rekrytointivälittäjä tai joskus ihmiskauppiat itse. Nämä maksut johtavat siirtolaisten syvään velkaantumiseen ja velkaorjuuteen, mikä lisää työnantajien voittoja entisestään. Rekisteröity pakkotyö on laitonta, ja useimmissa tapauksissa työntekijät ovat rekisteröimättömiä, joten veronkierto ja sosiaaliturvamaksujen välttäminen ovat yleisiä. Tämä vähentää työnantajien kustannuksia entisestään ja lisää heidän voittojaan. (Profits and poverty, The economics of forced labour, 2024, 12–16.)

Keinoja pysäyttämään pakkotyö

Tarkastelen aineistoja, jotka käsittelevät eri maiden pakkotyön poistamiseen tähtäävää politiikkaa. Nämä toimenpiteet sisältävät lainsäädännön uudistukset, uhrien suojelun ja avun, ennaltaehkäisyn ja kansainvälistymisen. Ensimmäinen kriittinen askel pakkotyön

poistamiseksi on vahvistaa lainsäädäntöä ja varmistaa säädettyjen lakien täytäntöönpano. Jotkut maat ovat virallistaneet rikoslakinsa kattamaan kaikki ihmiskaupan muodot ja asettaneet tiukempia rangaistuksia. Esimerkiksi Japanissa on säädetty lakeja, jotka kieltävät pakkotyön ja siihen liittyvän väkivallan ja uhkailun, kuten prostituution ehkäisy laki ja työllisyysturvalaki. Uskotaan, että ensisijainen askel pakkotyön hallintaan on näiden lakien täytäntöönpano ja rangaistusten kiristäminen. (Trafficking in persons report 2016, 219, 314.)

Uhrien suojeleminen ja hoitaminen ovat olennaisia toimenpiteitä pakkotyön yleisyyden vähentämiseksi. Monissa maissa on otettu käyttöön toimenpiteitä, joilla autetaan pakkotyön uhreja. Maat ovat perustaneet suojapaikkoja, jotka tarjoavat suojaa uhreille ja tarjoavat erilaisia tukipalveluja. Esimerkiksi Jordaniassa on perustettu erityisiä suojakoteja ihmiskaupan uhreille, joille tarjotaan lääkinnällistä, psykologista ja oikeudellista apua. (Trafficking in persons report 2016, 257, 283.)

Tietoisuuden lisääminen ongelmasta on osoittautunut yhdeksi onnistuneimmista pakkotyön ennaltaehkäisyn menetelmistä. Useimmat hallitukset ja kansalaisjärjestöt ovat käynnistäneet kampanjoita, joiden tavoitteena on lisätä tietoisuutta ihmiskaupan riskeistä ja työntekijöiden oikeuksista. Esimerkiksi Uzbekistanin hallitus on toteuttanut lukuisia kampanjoita lapsityövoiman ja pakkotyön torjumiseksi. Kansainvälinen yhteistyö on välttämätöntä tehokkaassa pakkotyön estämisessä. Usein ihmiskauppa ylittää kansallisen koordinaation rajat. Näin ollen yhteistyö kansainvälisten järjestöjen, kuten ILO:n, ja muiden maiden kanssa on olennaista. Uzbekistan teki yhteistyötä ILO:n ja Maailmanpankin kanssa seurataksaan pakkotyön ja lapsityövoiman käyttöä puuvillan korjuussa. (Trafficking in persons report 2016, 396–397.)

Pohdinta

Toimenpiteet pakkotyötä vastaan vaatii kokonaisvaltaisen lähestymistavan, joka yhdistää lainsäädännön, uhrien suojelun ja tietoisuuden lisäämisen kansainvälisen yhteistyön vahvistamiseen. Tällaiset toimenpiteet, joko erillisinä tai yhdistettyinä, vähentävät pakkotyön esiintymistä ja suojelevat haavoittuvia työntekijöitä maailmanlaajuisesti. Moderni pakkotyö on yksi sosiaalisista vitsauksista, jonka torjunta on perustuttava koordinoituihin ja integroituihin toimiin eri tasoilla. Ensimmäinen on kansainvälisen ja kansallisen lainsäädännön vahvistaminen kriminalisoimaan pakkotyön ja ihmiskaupan sekä tarjoamaan uhreille tarvitsemaansa suojelua. Tehokas lainsäädännön täytäntöönpano ja valvonta ovat keskeisiä hyväksikäytön estämisessä ja tekijöiden vastuuseen saattamisessa.

Uhrien parempi tunnistaminen ja suojelu: Tarvittavien palveluiden tarjoaminen uhreille, mukaan lukien terveydenhuolto, oikeudellinen, psykologinen ja muu tuki. Kansalaisjärjestöillä ja yhteisöllä on merkittävä rooli uhrien auttamisessa ja heidän oikeuksiensa puolustamisessa. On myös tärkeää puuttua pakkotyön perimmäisiin syihin, kuten köyhyyteen, työttömyyteen ja koulutuksen puutteeseen. Tässä suhteessa investoinnit koulutukseen, sosiaalijärjestelmän suojeluun ja työllisyysohjelmiin tarjoavat keinoja turvallisen ja laillisen elannon saamiseksi. Kansainvälinen yhteistyö ja tiedonvaihto ovat keskeisiä pakkotyön vastaisessa taistelussa. YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden jatkuva käyttö, erityisesti tavoitteen 8.7 käyttö, tähtää selkeästi pakkotyön ja ihmiskaupan lopettamiseen. Tämä edellyttää sitoumuksia ja yhteistyötä kaikilta yhteiskunnan tahoilta, mukaan lukien hallitukset, kansalaisjärjestöt, yritykset ja kansainväliset elimet.

Lähteet

International labour organisation 2024. <https://www.ilo.org/topics/forced-labour-modernslavery-and-human-trafficking/what-forced-labour>

Ilo Co29 pakkotyösopimus 1930.

https://normlex.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C029

Forced labour and forced marriage 2022.

https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@ed_norm/@ipecc/documents/publication/wcms_854733.pdf

Profits and poverty: The economics of forced labour 2024. <https://www.ilo.org/publications/profits-and-poverty-economics-forced-labour-1>

Trafficking in persons report 2016. <https://2009-2017.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2016/>